

VÅR REFERANSE
24/283

DERES REFERANSE

DATO
18.09.2024

Tilsynsrapport

Finanstilsynet viser til brev av 4. januar 2024 hvor [REDAKTERT] (revisjonsselskapet) anmodes om å gjøre rede for og sende inn dokumentasjon knyttet til akseptvurdering av to revisjonsoppdrag (heretter kalt foretak A og B), herunder vurderinger knyttet til kundekontroll i henhold til hvitvaskingsloven. Foretak A og B tilhører samme konsern. Det vises videre til revisjonsselskapets redegjørelse datert 25. januar 2024, Finanstilsynets varsel om vedtak datert 4. juni 2024 og revisjonsselskapets tilsvaret til varselet datert 16. august 2024 (heretter betegnet som "tilsvaret").

1. Bakgrunn

Forrige revisor for de to foretakene fratrådte 24. mai 2023. Årsregnskapet for 2022 var på dette tidspunktet ikke avlagt av foretakene. Foretaksregisteret varslet tvangsoppløsning 12. august 2023 på grunn av at foretakene manglet statsautorisert revisor. Revisjonsselskapet ble registrert som ny revisor til de to foretakene 7. november 2023. Revisjonsselskapet fratrådte begge revisjonsoppdragene 28. desember 2023, uten å ha påbegynt revisjonen av 2022. Det ble på nytt varslet tvangsoppløsning av begge foretakene 15. mars 2024.

Foretak A

Årsregnskapet for 2021 ble fastsatt 20. mars 2023. Revisjonsberetningens avsnitt om forbehold viser at daværende revisor har tatt forbehold knyttet til:

- Ledelsens manglende overholdelse av sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon.
- Fordring på et tidligere datterselskap.

Under avsnittet "andre forhold" fastslår revisor følgende:

- Foretaket har ikke behandlet skattetrekksmidler i samsvar med bestemmelsene i skattebetalingsloven § 5-12.
- Foretaket har gitt ulovlig lån til aksjonær.
- Foretaket har ikke opprettet obligatorisk tjenstepensjon for sine ansatte.
- Foretaket har ikke opprettet yrkesskedeforsikring for sine ansatte.
- Foretakets årsregnskap er avlagt etter utløpet av lovens frist for avleggelse av årsregnskap.

Foretak B

Årsregnskapet for 2021 ble fastsatt 6. januar 2023. Revisjonsberetningen avsnitt om forbehold viser at daværende revisor har tatt forbehold knyttet til:

- Ledelsens manglende overholdelse av sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon.
- Valutajustering av et utlån i USD.

Under avsnittet "andre forhold" fastslår revisor følgende:

- Foretaket har ikke behandlet skattetrekksmidler i samsvar med bestemmelsene i skattebetalingsloven § 5-12.
- Foretaket har gitt ulovlig lån til aksjonær.
- Foretakets årsregnskap er avlagt etter utløpet av lovens frist for avleggelse av årsregnskap.

2. Forhold som ble avdekket og Finanstilsynets vurdering

Revisor er allmennhetens tillitsperson ved utførelse av lovfestet revisjon. Revisor skal utøve virksomheten med integritet, objektivitet og aktsomhet, jf. revisorloven § 9-1 annet ledd. Aksept og fortsettelsesvurdering er et svært sentralt område. Det vises også til Finanstilsynets veiledning om revisors aksept og fortsettelse av revisjonsoppdrag i rundskriv 6/2021, hvor spesielt punkt 3.3 omhandler hvilke krav revisor skal stille til det reviderte foretaket for retting av forhold påpekt av forrige revisor før ny revisor forplikter seg til å påta seg oppdraget.

Det fremgår av revisorloven § 9-2 første ledd at før et revisjonsforetak påtar seg et oppdrag om lovfestet revisjon skal revisjonsforetaket be den revidertes forrige revisor opplyse om det foreligger forhold som tilsier en ny revisor ikke bør påta seg oppdraget. Opplysningene skal gis skriftlig hvis revisjonsforetaket ber om det.

Revisor har kontaktet fratrudd revisor i henhold til revisorloven § 9-2 første ledd og innhentet kopi av nummererte brev knyttet til de to oppdragene. Fratrudd revisor hadde ingen innvendinger mot at revisor påtok seg oppdragene, forutsatt at forholdene tatt opp av den tidligere revisor ble rettet før ny revisor påtok seg oppdragene.

Revisor har sendt Finanstilsynet dokumentasjon for sin akseptvurdering og underdokumentasjon i forbindelse med aksepten. I tillegg til dokumenterte handlinger og vurderinger har Finanstilsynet mottatt en skriftlig redegjørelse med underdokumentasjon fra revisor som supplerer det som fremkommer av revisjonsdokumentasjonen, samt et skriftlig tilsvarende til Finanstilsynets foreløpige rapport og varsel om vedtak. I redegjørelsen til Finanstilsynet forklares det også hvilke handlinger revisor utførte for å følge opp at foretakene gjennomfører de planlagte utbedringene, i perioden etter oppdragsaksept 7. november 2023.

I forkant av oppdragsaksepten hadde revisor innhentet en tiltaksplan fra foretakene om hvordan og når påpekte forhold skal være brakt i orden; en kopi av denne er oversendt Finanstilsynet. I redegjørelsen beskriver revisor planen og sin vurdering av de ulike tiltakene, og det er oversendt supplerende dokumentasjon knyttet til utførte tiltak. Den dokumenterte akseptvurderingen beskriver imidlertid i liten grad revisors konkrete undersøkelser knyttet til sentrale personer, hvilke krav revisor har stilt til foretakenes ledelse, og hvordan revisor har vurdert de foreslåtte tiltakene. Disse handlingene og vurderingene er i betydelig grad beskrevet i revisors redegjørelse og tilsvarende til Finanstilsynet, men de savnes i revisors dokumenterte akseptvurdering. De nevnte manglene i dokumentert akseptvurdering er av en slik karakter at en utenforstående ikke har forutsetning til å forstå sammenhengen mellom revisors handlinger og vurderinger knyttet til aksepten av oppdragene og revisors dokumentasjon av de nevnte handlingene og vurderingene. Deler av den innhentede

dokumentasjonen var heller ikke arkivert som oppdragsdokumentasjon. Det samme gjelder revisors handlinger i perioden mellom revisors tiltredelse den 7. november 2023 og revisors fratreden den 28. desember 2023, for å følge opp at foretaket gjennomfører de planlagte utbedringene. Finanstilsynet har vært avhengig av revisors utfyllende forklaringer i redegjørelsen og tilsvaret. Finanstilsynet finner at nevnte dokumentasjonsmangel utgjør et grovt brudd på revisorloven § 9-9 første og tredje ledd, jf. ISA 230 punkt 8.

Revisjonsselskaper er underlagt hvitvaskingsloven. Revisor har gjennomført enkelte kundekontroller som registrering av opplysninger om eiere og reelle rettighetshavere, legitimering av disse, og om noen av disse er politisk eksponerte personer. Det foreligger ikke dokumentasjon av at revisor har utført en risikovurdering og -klassifisering av oppdragene. Finanstilsynet mener at dette må gjøres som del av kundetiltakene som utføres før etableringen av kundeforholdet, jf. hvitvaskingsloven § 11 første ledd og Finanstilsynets rundskriv 14/2019. Mangelfulle handlinger utgjør brudd på hvitvaskingslovens § 11.

3. Oppsummering og konklusjon

Revisor er allmennhetens tillitsperson. Revisor har også et særlig ansvar for å forebygge og avdekke økonomisk kriminalitet, jf. revisorloven § 9-1 første ledd. Pliktene knyttet til aksept og fortsettelse av revisjonsoppdrag er sentrale for dette ansvaret. Tidligere revisor har påpekt flere forhold som grunnlag for sin fratreden og disse forhold er tydelig kommunisert til revisjonsklienten og til ny revisor. At det foreligger forhold som har medført at tidligere revisor har fratrudd skjærper kravet til ny revisors aktsomhet i vurderingen av om oppdraget skal aksepteres, og det foreligger også en særlig plikt til å dokumentere begrunnelsen, jf. revisorloven § 9-9 tredje ledd.

Det foreligger grovt brudd på revisorloven og overtredelsesgebyr kan ilegges. Basert på den fremlagte dokumentasjonen var forholdet også av en slik karakter, at Finanstilsynets opprinnelige vurdering i foreløpig tilsynsrapport var at overtredelsesgebyr etter revisorloven § 14-5 burde ilegges. På bakgrunn av revisjonsselskapets tilsvarende svar av 16. august 2024 hvor revisjonsselskapet har redegjort nærmere for faktum knyttet til ovennevnte forhold, har Finanstilsynet etter en konkret helhetsvurdering kommet til at det likevel ikke skal ilegges overtredelsesgebyr.

Finanstilsynet mener at mangler og svakheter avdekket i tilsynet er kritikkverdig og legger til grunn at revisjonsselskapet foretar en gjennomgang av sine rutiner for aksept og fortsettelse av revisjonsoppdrag, oppfølgingen/testingen av etterlevelsen av disse rutiner, herunder særlig sine rutiner for dokumentasjon av aksept av oppdrag. Forholdet kan bli tillagt vekt dersom det på nytt avdekkes pliktbrudd i revisjonsselskapet.

For Finanstilsynet

Lene Tofte Dønvold
seksjonsleder

Bjørn Kristiansen
seniorrådgiver